

Szakmai zárójelentés az OTKA TRT 46299 nyilvántartási számú Magyarország közéleti archontológiája a szovjet rendszerben 1945-1990 c. pályázatról.

A pályázat célja egy olyan adatbázis létrehozása volt, amely áttekintő képet ad a szovjet rendszerben a politikai és állami struktúráról, a magyarországi legfelső politikai elit átalakulásáról, az új elit eredetéről és összetételéről, mobilizációjáról, valamint a majd félévszázad (1945-1990) alatt bekövetkezett változásokról. A legfelső politikai elit fogalma alatt a kutatás a párt és az állam olyan vezető testületeinek és szerveinek tagjait illetve vezető tisztségviselőit határozta meg, mint a párt központi vezetősége/bizottsága, a politikai bizottság, az országgyűlés továbbá a központi vezetőség/bizottság apparátusa szervezeti egységei, a központi pártintézmények, az ifjúsági szervezetek, a központi pártsajtó, a megyei/fővárosi/megyei városi pártszervek, minisztériumok. **A társadalmi spektrum kiegészítésére bekerültek a programba a történelmi egyházak vezetői is.** Módszerében a kutatás elsődleges bázisnak a levéltári anyagok feltárását és feldolgozását, kiegészítésként a könyvészeti források (lexikonok, adattárak, hivatalos közlönyök) adatainak bevonását tekintette. Elérendő eredményként a pályázat a teljes évkörre vonatkozó archontológia vázának pontos rögzítését és a megjelölt körbe tartozó személyek alapadatainak, a teljes életrajz nyersanyagának adatbázisban történő elhelyezését jelölte meg.

Ennek megfelelően a pályázati időszakban összeállításra és ellenőrzésre került az 1945-1990 közötti időszakból a pontos szervezettörténet, valamint a Magyar Kommunista Párt, a Magyar Dolgozók Pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt központi vezetősége/központi bizottsága, politikai bizottsága, titkársága tagjainak, a KV/KB apparátus osztály- és alosztályvezetőinek, megyei első titkárainak, a Dolgozó Ifjúsági Szövetség és a Kommunista Ifjúsági Szövetség, az Úttörőszövetség, a Hazafias Népfront, a Szakszervezetek Országos Tanácsa vezető (első titkárok, titkárok, elnökök) tisztségviselőinek, az Elnöki Tanács, az országgyűlés vezető tisztségviselőinek és tagjainak, a minisztériumok vezetőinek (miniszter, államtitkár, miniszterhelyettes) névsora, 3527 személy.

A történelmi egyházak vezetőinek adatai csupán kis részben voltak hozzáférhetők, ezért ezek feldolgozásra nem kerültek, ami érdemben a munkaterv célját nem befolyásolta.

A levéltári kutatás kiterjedt a felsorolt párt és állami szerveknek a Magyar Országos Levéltárban (617 őrzési egység) és az Országgyűlés irattárában (1250 személyi adatlap) őrzött testületi és személyzeti anyagaira, a különböző kézikönyvekben (Ki kicsoda?, életrajzi lexikon, magyar nagylexikon, Révai Új Lexikona, közéleti és parlamenti almanachok) már

közzétett életrajzokra. A levéltári források (elsősorban az 1956 utáni szakaszban testületek elé került személyi előterjesztések, a személyzeti anyagok) egy-egy időmetszetben részletes átfogó információkkal szolgáltak az életutak ábrázolásához.

Komoly kutatási problémát okozott, hogy az egész szovjet korszak folyamán hiányoznak az egykorú tiszti címtárak, almanachok, amelyekből rekonstruálhatók lennének a pontos korabeli adatok. Hasonlóképpen nehézséget és részben további (a pályázati időszakon túlmutató) feladatot jelentett/jelent, hogy az egyes közéleti szereplők folyamatos életútja a korszak lehetőség szerint utolsó időmetszetének megfelelő formában kerüljön bemutatásra. Ezzel függ össze az a tény is, hogy számos olyan személy van, aki – mindenekelőtt az 1945-1956 közötti időszakban – a politikai elit átalakulása, változása során csupán rövid időre bukkant fel egy tisztségben, testületben, így csupán rövid időre vált az elit részévé. Az ő életútjuk bemutatása kizárólag a fővárosi/megyei levéltárakban végzett igen időigényes kutató munkával lesz megoldható, ám a pályázat eredeti célkitűzésétől eltérően erre eddig nem kerülhetett sor.

Jelen pillanatban az archontológia alapsorsorában szereplő 3545 személyből 3352 főre található eltérő mélységű adatok: név, előző név, leánykori név, születési hely és idő, eredeti foglalkozás, a betöltött funkció megnevezése és időhatárai, párttagság, előző tisztségek és más tisztségek.

Az adatok az archontológia műfajának megfelelő strukturális rendben és a személyek betűrendjében kerültek elektronikus formában rögzítésre. Az alappályázati anyagban megjelölt további kiegészítéseket követően ez a MTA Történettudományi Intézete honlapján lesznek elhelyezve. Az adatbázis alapját képező levéltári és könyvészeti források személyenként rendezett rendben az MTA Történettudományi Intézete könyvtárában férhetők hozzá.

Publikációk az adatbázisból nem jelentek meg.